Arbetsrum

Av jur kand Staffan Seth

Enligt kommunalskattelagen föreligger en generell rätt till avdrag för kostnader för arbetsrum, kontorsrum och liknande. Denna rätt har som bekant under årens lopp urholkats på det mest märkliga sätt av regeringsrätten. I en serie rättsfall 1975 (RÅ 75 ref 114, I—V) förklarades beträffande förvärvskällan tjänst att avdragsrätt i princip inte föreligger så länge rummet finns i den egna bostaden. Detta synsätt har sedan smittat till förvärvskällorna rörelse och jordbruk. I RÅ 81 1:21 förklarades t ex att avdragsrätt inte förelåg för en person som drev bokföringsbyrå i den egna bostaden. I Skattenytt nr 6 1984 sid 266 redogör Per Sjöblom för praxis. Han tolkar regeringsrättens domar och försöker att utifrån dessa visa vad som är gällande rätt utan att ta ställning till om domarna är rimliga eller ej. Jag anser att det är nödvändigt att med hjälp av de faktiska förhållandena försöka förstå regeringsrättens ståndpunkt. I det följande har jag därför valt att jämföra tre tämligen nya domar, som samtliga kommenteras av Sjöblom.

I RÅ 82 1:77 medgavs i förvärvskällan tjänst avdrag för arbetsrum. Det var en taxeringsnämndsordförande som på hustruns villafastighet hade inrett arbetsrum i ett uthus. Regeringsrätten konstaterade bland annat att ”H bor i en enfamiljsvilla som ligger på en fastighet som hans hustru äger. Arbetsrummet har inretts i ett på fastigheten beläget uthus. Detta ligger cirka 18 m från bostadshuset. Rummet har en yta av cirka 15 kvm. Det saknar vatten och avlopp. Inredningen utgörs uteslutande av kontorsmöbler”. Vidare konstaterade regeringsrätten att rummet på grund av dessa skäl inte kunde anses ingå i bostadsutrymmena. Avsaknaden av vatten och avlopp visar i och för sig att uthuset inte kunde användas som gäststuga. Då gränsen för avdrag inte går mellan kontorsrum och sovrum utan mellan kontorsrum som kan användas privat och sådant som inte kan nyttjas privat bör detta konstaterande inte tillmätas någon större betydelse. De flesta arbetsrum saknar vatten och avlopp och i de fall regeringsrätten vägrat avdrag förefaller det som om det inte vid något tillfälle har funnits vatten och avlopp i arbetsrummet. Som framgår av t ex nedanstående mål om bostadsutrymmet på jordbruk tycks möblering och närhet till bostadsutrymmena vara av avgörande betydelse.

Hur svårtolkad regeringsrättens praxis är framgår om man jämför detta fall med två andra regeringsrättsdomar. Den ena gäller RÅ 81 1:62, gårdskontor och den andra RR 1984-03-15 beträffande ateljé i bostadsrättslägenhet. Dessa tre fall är snarlika och i samtliga fall har regeringsrätten meddelat prövningstillstånd då de ansetts ha prejudikatintresse. Om de klargör var gränsen går mellan avdragsgillt arbetsrum och icke avdragsgillt överlåter jag till läsaren att

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:44

bedöma.

Lantbrukaren arrenderade jordbruket och disponerade inte hela mangårdsbyggnaden. Han hade specialodlingar, vilket bland annat medförde mer kontorsarbete än normalt och fler externa kontakter än vad som är brukligt. Av de sex rum som disponerades hade ett rum som låg i anslutning till köksingången inretts med skrivbord, stol, två skinnstolar och bokhylla. Det användes enligt lantbrukaren uteslutande för kontorsändamål. Det kan noteras att taxeringsintendenten lade ner osedvanligt stort arbete i detta ärende och i en sju sidor lång inlaga till regeringsrätten presenterade antagande om att kontorsrummet borde passa förträffligt som rökrum ”dit herrarna drar sig tillbaka efter middagen och kan berätta jakthistorier. Förekomsten av pärmar i bokhyllorna kan knappast inverka störande”.

Regeringsrätten yttrade: ”Gårdskontoret ingår i S:s bostadsutrymmen och ligger i omedelbar anslutning till de övriga bostadsutrymmena. Varken kontorets inredning eller användning som kontor utesluter att rummet kan användas som bostadsutrymme. Med hänsyn härtill bör rummet alltså såsom skett medräknas vid beräkning av bostadsförmånens värde oavsett att det kan användas för kontorsändamål”.

I RÅ 1984-03-15 kom regeringsrätten beträffande en konstnärinna till motsatt utgång. Lisa H och hennes make bodde i en bostadsrättslägenhet om sex rum och kök. Lägenheten ägdes av mannen. I deklarationen yrkade Lisa H vid beräkning av nettointäkten av rörelse avdrag för hyreskostnad med 1 108 kronor avseende ateljén. Hon uppgav att ateljén jämte tillhörande förrådsrum låg helt avskilt från övriga rum med ingång genom en dörr direkt från tamburen. Ateljén var helt inredd för hennes konstnärliga verksamhet med skåp för material, ritnings- och akvarellskåp, ett arbetsbord för färger, penslar, paletter m m, ett avlastningsbord, ett större staffli för inomhusmålning, två arbetsstolar, sittsoffa för besökande och en bokhylla för konstlitteratur. Hon uppgav vidare att erforderliga färger, fernissor, lacker, terpentin förvarades i ateljén, att de inte kunde förvaras i bostadsrum med hänsyn till bl a spridning av irriterande lukter. Vidare angavs att ljuset i ateljén var norrljus d v s fönstret vette mot norr och att rummet var utrustat med speciella lysrör. Det framfördes också att många av färgerna var giftiga och att arbetet med hänsyn härtill ibland måste ske vid öppet fönster.

Regeringsrätten yttrade: ”Lisa H har för sin konstnärsverksamhet under beskattningsåret nyttjat ett mindre rum i makarna H:s bostadsrättslägenhet som arbetsrum (målarateljé). Vad i målet framkommit får anses ge vid handen att Lisa H haft behov av arbetsrum för sin verksamhet samt att rummets användning och inredning medfört att det inte alls eller i varje fall blott i obetydlig omfattning kunnat utnyttjas för bostadsändamål. Vid sådant förhållande är Lisa H berättigad till avdrag vid beräkning av inkomst av rörelse för kostnaderna för hållande av arbetsrummet”.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:44

Schematiskt kan de tre fallens förutsättningar illustreras med följande tabell:

	Uthus	Ateljé	Gårdskontor
Förvärvskälla	Tjänst	Rörelse	Jordbruk
Ägare	Maka	Make	Jordägare
Antal rum	5 + 1	6	6
Behov av arbetsrum	Ja	Ja	Ja
Vatten och avlopp i rummet	Nej	Nej	Nej
Möblering	Kontor	Ateljé med soffa	Kontor med två besöksstolar
Närhet till bostad	Avskilt 18 m	Anslutning ingång från hall	Anslutning ingång från köksingång
Speciella skäl	—	Doft	—
Avdrag	Ja	Ja	Nej

En granskning av de olika rekvisiten ger vid handen att behoven får antas vara desamma i samtliga fall.

Ägarförhållandena lär av regeringsrättens skrivning i ateljéfallet att döma sakna betydelse.

Gemensamt för samtliga fall är att de inte har vatten och avlopp. I uthusfallet anförs det som positivt att detta saknas. Det borde väl snarare vara så att om det funnits vatten och avlopp i ateljén så hade detta talat för att det verkligen var en specialinredd ateljé. Kontoren torde kunna klara sig utan vatten och avlopp.

Möbleringen är snarlik i de tre fallen. Alla är inredda för sitt ändamål med kontorsmöbler respektive målarattiraljer. Ateljén och gårdskontoret är utrustade med en soffa respektive två besöksstolar. För gårdskontorets del anförs besöksstolarna som argument mot kontor. Med taxeringsintendentens terminologi kan herrarna berätta jakthistorier i dessa stolar. I ateljén däremot tycks soffan försvinna och inte ha något privat inslag. Min personliga uppfattning är att det är angenämare att sitta bekvämt tillbakalutad i en soffa och njuta av skön konst än att sitta och trängas med ett antal herrar i två stolar och lyssna på jakthistorier. Sjöblom förklarade utgången i ateljémålet med att det ”råder en viss skillnad mellan inkomstberäkningen i tjänst och i rörelse samt att det inom rörelsen finns en viss skillnad mellan arbetsrum av ”kontorstyp” och rum som har karaktär av lokal”. Jag tycker inte att dessa fall ger stöd för en sådan tolkning. Ateljéer av detta slag ligger närmare kontor än verkstäder. Avgörande torde det privata inslaget vara.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:44

Närheten till bostadsutrymmena talar till uthusets favör även om 18 privata metrar inte är särskilt långt att gå. Vad det är för skillnad mellan ateljén och gårdskontoret undandrager sig min bedömning. I båda fallen har rummen egen ingång från hall resp anslutning till köksingång. Det torde vara helt jämförbart samt visa att det inte krävs en särskild ingång utifrån.

I flerfamiljshus brukar regelmässigt ventilationen vara samordnad för samtliga rum i lägenheterna med balanserade drag eller liknande. Om det luktar illa i ett rum har denna doft en benägenhet att sprida sig till resterande rum. Dessutom förvaras de i ateljén använda lösningsmedlen i åtskilliga svenska köksskåp. Doften borde följaktligen inte vara det avgörande skälet till att regeringsrätten medgett avdrag för ateljén. Om så skulle ha varit fallet borde ateljén ha legat i uthuset, som ju kan lukta och vädras skilt från bostadsrummen. Man kan undra om utgången hade blivit densamma om konstnärinnan inte varit bildkonstnär utan skulptris eller hade möjligen ''lokalbegreppet'' accentuerats i det fallet.

Enligt min uppfattning föreligger inga avgörande skiljaktigheter mellan dessa tre fall. Om ateljén hade legat i uthuset och haft tillgång till vatten och avlopp och separat ventilation hade en särbehandling varit naturlig. Om i stället taxeringsnämndsordföranden och konstnärinnan bytt lokaler hade taxeringsnämndsordföranden knappast fått avdrag eftersom hans fall då inte skilt sig från gårdskontoret. Hade å andra sidan lantbrukaren fått avdrag för arbetsrum om han utrustat gårdskontoret med klädställ där han kunde placera illaluktande stövlar och arbetsoveraller?

Det förefaller mig som om det finns anledning för regeringsrätten att meddela ytterligare ett antal prövningstillstånd i dessa ärenden för att mer praktiskt än teoretiskt klarlägga gränserna mellan icke avdragsgilla arbetsrum och avdragsgilla sådana. I väntan på att riksdagen helt avskaffar avdragsrätten, bör såväl de skattskyldiga som underinstanserna ha möjligheter att med rimlig säkerhet bedöma vad som gäller. Om riksdagen däremot väljer att följa kulturskattekommitténs förslag beträffande arbetsrum bör det som föreslagits omfatta samtliga berörda kategorier. I annat fall skapas ett nytt skattefrälse.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:44

"Jag väljer Capitex...

...de är steget före när det gäller program för privatekonomi till persondatorer".

- ***SKATTEBERÄKNING*** *(Taxering -84)*
- ***KALKYLPROGRAM*** ***(Boendekalkyler)***
- ***REAVINSTBERÄKNINGAR*** ***(Aktier, Fastigheter)***
- ***UC*** *(Kreditupplysningar)*
- ***CFD*** *(Kommunikation med fastighetsdata)*

Vill Du veta mer, ring oss idag!

CAPITEX

LINKÖPING 013-10 21 85 vx KALMAR 0480-174 00 STOCKHOLM 08-13 09 90

Kupongen skickas till: CAPITEX AB, S:t Larsgatan 31, 582 24 LINKÖPING

JA TACK, skicka mig mer information om

☐ SKATTEBERÄKNINGAR
☐ KALKYLPROGRAM
☐ UC
☐ CFD
☐ REAVINSTBERÄKNINGAR, aktier
☐ REAVINSTBERÄKNINGAR, fastigheter

Namn: .....

Adress: .....

Postadress: .....

Tel: .....

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:44